

1988, 3. února – Sdělení VONS č. 725 „Případ Fridolín Zahradník a spol.“ o soudním jednání v případě Fridolína Zahradníka a spol. u Krajského soudu v Hradci Králové, o odvolacím soudním jednání u Nejvyššího soudu ČSR a usnesení tohoto soudu vracejícím věc k novému projednání, o dalším rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové odsuzujícím Milana Berana, Václava Netuku a Fridolína Zahradníka pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví k nepodmíněným trestům odnětí svobody a o okolnostech celého případu.

Senát Krajského soudu v Hradci Králové, složený z předsedy JUDr. Ludvíka Hlavatého a soudců JUDr. Jana Šulce, Filipa Dvořáka, Jaroslava Charváta, Ladislava Krotíla a Františka Macha, rozhodl v hlavním líčení dne 19.–20. března 1987, že obžalovaní Fridolín Zahradník, nar. 16. 9. 1935, Milan Beran, nar. 2. 12. 1950, a Václav Netuka, nar. 2. 10. 1929, jsou vinni trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. b, odst. 4 tr. z. a odsuzují se k trestu odnětí svobody v trvání jedenácti, devíti a osmi let a k dalším vedlejším trestům (pokuty, zákaz činnosti).¹ Trestného činu se měli dopustit tím, že jako pracovníci stavební provozovny komunálních služeb v Rychnově nad Kněžnou (F. Zahradník byl jejím vedoucím) v letech 1978 až 1983 předražovali opravy střech kostelů a jiných objektů a takto uspořádaný materiál v hodnotě zhruba půl milionu Kčs odňali z dispozice tohoto státního podniku.²

Senát Nejvyššího soudu ČSR za předsednictví JUDr. Evy Tesarové projednal v neveřejném zasedání dne 28. července 1987 odvolání prokurátora [a] všech obžalovaných, rozsudek v celém rozsahu zrušil a vrátil věc k novému projednání a rozhodnutí Krajskému soudu v Hradci Králové. Současně rozhodl o propuštění Milana Berana a Václava Netuky z vazby. Nejvyšší soud ukládá v obširném (23 str.) právně i věcně fundovaném usnesení krajskému soudu povinnost doplnit „neúplná a nesprávná skutková zjištění“. Přitom kromě jiných námitek výslovně uvádí, že „za

daného stavu věci lze totiž pouze s určitostí dovodit, že obžalovaný Fridolín Zahradník jako odpovědný hospodářský pracovník vytvořil přebytek poškozováním odběratelů, což je třeba považovat za neoprávněné vytváření finančních fondů ... ve smyslu ustanovení § 127 odst. 1 tr. z.“ – což je čin s maximální výměrou trestu do dvou let, která již byla značně překročena dosavadním trváním vazby.³

Nicméně tentýž senát Krajského soudu v Hradci Králové za předsednictví JUDr. Ludvíka Hlavatého pominul celou řadu závazných pokynů Nejvyššího soudu a vynesl dne 13. 11. 1987 nový rozsudek, jímž shledal obžalované vinnými v podstatě stejnými trestnými činy (Berana a Netuku podle mírnější kvalifikace § 132 odst. 2, neboť k 16. 6. 1987 byly celostátně pozměněny finanční limity, platné při posuzování závažnosti tohoto trestného činu) a uložil jim o něco nižší tresty: Fridolínu Zahradníkovi 9 a půl roku odnětí svobody ve II. NVS, propadnutí majetku a zákaz činnosti, Milanu Beranovi 8 let v I. NVS, peněžitý trest a zákaz činnosti, Václavu Netukovi 6 let v I. NVS, peněžitý trest a zákaz činnosti.⁴

Obžalovaní se odvolali a dne 9. 2. 1988 má před senátem Nejvyššího soudu ČSR proběhnout veřejné zasedání v této věci. Protože se obáváme, že krajský soud vedly k nedodržení závazných pokynů nejvyššího soudu politické momenty, které se v tomto případě od počátku objevují, pokládáme za potřebné se k věci vyjádřit.⁵

První pochyby vzbuzuje již skutečnost, že obžalovaní byli drženi ve vazbě od srpna 1983, tedy čtyři roky, a Fridolín Zahradník je vězněn dodnes. Podle čs. zákonů mají být vazební případy uzavřeny nejdéle do dvou měsíců, jen z výjimečných důvodů může nadřízený prokurátor dobu vazby prodloužit – zákon bohužel nestanoví hranici, po níž může toto prodlužování pokračovat. Zkušenost však učí, že téměř ve všech případech, v nichž doba vazby přesáhne jeden rok, je vyšetřování vedeno nekorektně a účelově a že i soudy se uchylují k tvrdšímu postupu a k presumpci viny obžalovaných, aby se vyhnuly vysoké náhradě za utrpěnou újmu v případě jejich osvobození.

Další pochyby vyplývají z povahy a okolností případu. F. Zahradník i oba jeho spoluobžalovaní sehrávali jistou roli v neoficiálním církevním působení. Katolická církev má vážné výhrady proti některým aspektům jejich působení. Také stát jistě má vůči jejich činnosti řadu výhrad. Případná nelibost státu však nemůže sloužit jako právní důvod odsouzení, ať již je ventilována přímo nebo kamuflována nějakou rádoby zákonnou záminkou. Z rozsudku je tato původní ideová nelibost důsledně vymýcena: je však třeba připomenout, že např. domovní prohlídka u F. Zahradníka byla zdůvodněna „pácháním závažné trestné činnosti, zejména v oblasti rozmnožování a distribuce závadových písemností“.⁶

Pokládáme za prokázané, že se obžalovaní Zahradník a Beran (ne však Netuka, který byl pouhým pokrývačem) jako odpovědní hospodářští pracovníci vskutku dopustili trestného činu. Ztotožňujeme se však s námitkami nejvyššího soudu proti původnímu rozsudku, s nimiž se podle našeho názoru krajský soud nevypořádal ani v rozsudku novém. Zvláště pak upozorňujeme na nedostatek jakýchkoli důkazů o osobním prospěchu či obohacení obžalovaných a na skutečnost, že u F. Zahradníka byla výše škody během řízení mnohokrát měněna a určována hrubým odhadem a nakonec stanovena částkou 250 737,05 Kčs, tedy účelově tak, aby přesahovala částku 250 000 Kčs a umožňovala užít nejpřísnějšího právního ustanovení. Zdá se nepochybné, že obžalovaní naplnili nanejvýš skutkovou podstatu trestného činu podle § 127 odst. 1 tr. z., jehož maximální výměru trestu mají již dávno odpykanou vazbou. Nejvyšší soud by proto měl neprodleně propustit F. Zahradníka z vazby a důsledným přezkoumáním postupu všech orgánů, činných v trestním řízení, dát průchod spravedlnosti.⁷

Informace o Chartě 77, r. 11, 1988, č. 3, s. 6–7.

POZNÁMKY

¹ Trest odnětí svobody ve výši jedenácti let dostal Fridolín Zahradník, kterému byl rovněž uložen peněžitý trest ve výši 40 000 Kčs a zákaz činnosti –

tedy zákaz výkonu funkce spojené s hmotnou odpovědností v socialistickém sektoru v trvání čtyř let. Milan Beran byl odsouzen k trestu odnětí svobody ve výši devíti let, k peněžitému trestu 5000 Kčs a současně mu byl uložen trest zákazu výkonu funkce spojené s hmotnou odpovědností v socialistickém sektoru v trvání tří let. Václav Netuka dostal trest odnětí svobody ve výši osmi let a peněžitý trest 15 000 Kčs a současně mu byl rovněž uložen trest zákazu výkonu funkce spojené s hmotnou odpovědností v socialistickém sektoru v trvání dvou let. Všichni tři byli odsouzeni k vykonání nepodmíněných trestů odnětí svobody v II. nápravně výchovné skupině. Společně s nimi byl rovněž odsouzen Josef Volf, a to k trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců s podmíněným odkladem na dobu dvou let a k peněžitému trestu ve výši 3000 Kčs. Rozsudek je uložen in: KS v Hradci Králové, soudní spis k případu Fridolína Zahradníka a spol., spis. zn. 1 T 23/88; též LP, Sb. VONS, inv. č. 338, sign. I/1, kart. 59. Viz též zprávu o průběhu hlavního líčení u Krajského soudu v Hradci Králové 19.–20. 3. 1987 uloženou in: KS v Hradci Králové, soudní spis k případu Fridolína Zahradníka a spol., spis. zn. 1 T 23/88.

² Obžalobu na Zahradníka, Berana, Netuku a Volfa podal krajský prokurátor v Hradci Králové JUDr. Josef Valenta a náměstek krajského prokurátora JUDr. Jiří Komárek dne 29. 10. 1986. Tamtéž.

³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR viz in: tamtéž.

⁴ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze 13. 11. 1987 viz in: tamtéž.

⁵ Veřejné zasedání senátu Nejvyššího soudu ČSR složeného z předsedkyně JUDr. Evy Tesařové a soudců JUDr. Jana Pelikána a JUDr. Jany Šírové bylo odročeno na 12. 2. 1988. Toho dne Nejvyšší soud ČSR opět zrušil rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové a odsoudil Zahradníka k trestu odnětí svobody na osm let v I. nápravně výchovné skupině, peněžitému trestu 50 000 Kčs a trestu zákazu výkonu funkce spojené s hmotnou odpovědností v socialistickém sektoru na dobu pěti let, Berana k trestu odnětí svobody na šest a půl roku v I. nápravně výchovné skupině, peněžitému trestu 5000 Kčs a k trestu zákazu výkonu funkce spojené s hmotnou odpovědností v socialistickém sektoru na dobu tří let a Netuku k trestu odnětí svobody na pěti let v I. nápravně výchovné skupině, peněžitému trestu ve výši 10 000 Kčs a k trestu zákazu výkonu funkce spojené s hmotnou odpovědností v socialistickém sektoru na dobu dvou let. Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 12. 2. 1988 viz in: tamtéž.

Beran a Netuka požádali o podmíněné propuštění z výkonu trestu, jehož většinu strávili ve vazbě (propuštění z ní byli 28. 7. 1987). Zahradník byl 18. 2. 1988 dodán do NVÚ Minkovice k výkonu trestu s jeho předpokládaným ukončením 30. 8. 1991, 21. 4. 1988 pak byl přemístěn do NVÚ Plzeň-Bory. Mezitím podal generální prokurátor ČSSR stížnost na porušení zákona ve věci F. Zahradníka (v jeho prospěch i neprospěch), rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ve výroku u Zahradníka, Berana a Netuky

zrušil a vrátil ho Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu projednání. Rozhodnutím Nejvyššího soudu ČSR byl zároveň F. Zahradník 3. 11. 1988 propuštěn z vazby. Krajský soud v Hradci Králové v senátu složeném z předsedy JUDr. Ludvíka Hlavatého a soudců JUDr. Jana Šulce, Jaroslava Charváta, Ladislava Krotila a Františka Macha odsoudil Zahradníka, Berana a Netuku pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132, odst. 1, písm. b), odst. 2, písm. c) tr. zák. a Zahradníka též pro trestný čin porušování povinností při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127, odst. 1 tr. zák. k totožným trestům, jako předtím Nejvyšší soud ČSR. Odsouzení i krajský prokurátor v Hradci Králové podali proti rozsudku odvolání. Nejvyšší soud ČSR pak 29. 9. 1989 v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Evy Tesařové a soudců JUDr. Jana Pelikána a JUDr. Jany Širové rozsudek prvoinstančního soudu opět zrušil a vrátil věc Krajskému soudu v Hradci Králové k opětovnému projednání.

Usnesením Krajského soudu v Hradci Králové z 26. 4. 1990 byla celá věc vrácena krajskému prokurátoru v Hradci Králové k došetření. Nato následovalo usnesení Nejvyššího soudu ČSR, které rušilo usnesení Krajského soudu v Hradci Králové a uložilo mu trestní věc projednat a rozhodnout. Ten pak 20. 3. 1992 trestní stíhání F. Zahradníka, M. Berana a V. Netuky s odvoláním na amnestii prezidenta republiky z 1. 1. 1990 zastavil a poškozené organizace Okresní podnik služeb v Rychnově nad Kněžnou a Jednotné zemědělské družstvo „Orlice“ v Týništi nad Orlicí odkázal k občanskoprávnímu řízení o náhradu škody. Všichni tři obvinění však trvali na projednání trestní věci a na usnesení navíc podal stížnost krajský prokurátor v Hradci Králové. Na základě této stížnosti bylo usnesení Vrchního soudu v Praze z 23. 8. 1995 zrušeno a Krajskému soudu v Hradci Králové bylo nařízeno o věci znovu jednat a přijmout rozhodnutí. Krajský soud v Hradci Králové pak v senátu složeném z předsedy JUDr. Luboše Sováka a soudců Ladislava Suchánka a Josefa Lopaura vynesl 17. 4. 1998 rozsudek, ve kterém F. Zahradníka, M. Berana a V. Netuku zprostil obžaloby a poškozené organizace odkázal ve věci náhrady škody na občanskoprávní řízení. Podle soudu se z celého dokazování nepodařilo jednoznačně prokázat to, že by obžalovaní vytvářeli na pracovišti přebytek materiálu, které by potom odčerpávali, a že se tedy skutek stal tak, jak byl žalován, soud se tedy musel řídit zásadou „in dubio pro reo“. Zároveň musel vzít v úvahu okolnosti průběhu vyšetřování, především skutečnost, že prošetřování náboženské činnosti obžalovaných předcházelo vyšetřování jejich údajné hospodářské trestné činnosti a že proti Beranovi bylo prokazatelně použito při vyšetřování násilí (u Zahradníka se jeho tvrzení o použití násilí i vůči němu proto jevílo soudu také jako věrohodné). Proti rozsudku se nikdo neodvolal, proto se stal pravomocným a po patnácti letech tak byla celá kauza z trestněprávního hlediska uzavřena. Všechny výše uvedené

dokumenty viz in: KS v Hradci Králové, soudní spis k případu Fridolína Zahradníka a spol., spis. zn. 1 T 23/88.

⁶ Domovní prohlídky u Zahradníka byly provedeny 30. 8. 1983 a 2. 9. 1983. Příkazy k provedení domovních prohlídek a protokoly z nich viz in: tamtéž. Příkaz vyhledávacího orgánu Obvodního oddělení VB Rychnov nad Kněžnou pprap. Špinara z 2. 9. 1983 a protokol o provedení domovní prohlídky u F. Zahradníka 30. 8. 1983 viz též in: LP, Sb. VONS, inv. č. 338, sign. I/1, kart. 59.

Dne 30. 8. 1983 bylo rovněž zahájeno vyhledavatelem Obvodního oddělení VB Rychnov nad Kněžnou npor. Dostálem trestní stíhání Františka Zahradníka pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132, odst. 1, písm. b), c) tr. zák. a vyhledavatelem Obvodního oddělení VB Rychnov nad Kněžnou pprap. Chaloupkou Milana Berana pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132, odst. 1, písm. c) tr. zák. Trestní stíhání Václava Netuky pro tento trestný čin bylo zahájeno pprap. Chaloupkou dne 31. 8. 1983. Společně s nimi bylo 1. 9. 1983 zahájeno vyhledavatelem Obvodního oddělení VB Rychnov nad Kněžnou pprap. Pokorným i trestní stíhání Josefa Volfa pro tentýž trestný čin podle § 132, odst. 1, písm. a) tr. zák. Usnesením vyšetřovatele VB kpt. Josefa Steklíka z OV VB Okresní správy SNB Rychnov nad Kněžnou z 12. 9. 1983 byla Zahradníková trestní věc spojena se stíháním Berana a Netuky. Viz KS v Hradci Králové, soudní spis k případu Fridolína Zahradníka a spol., spis. zn. 1 T 23/88.

⁷ Případu F. Zahradníka a spol. se věnoval článek „Další křiklavý případ porušování lidských práv v ČSSR“ in: *Londýnské listy*, 1987, duben, s. [16]; též články „Imprisoned catholics released in Czechoslovakia“ in: *KNS Newsdesk*, 1987, č. 288 (19. 11.), s. 10; „Czechoslovak catholics retried“ in: *KNS Newsdesk*, 1988, č. 298 (14. 4.), s. 10, uloženo in: LP, Sb. VONS, inv. č. 338, sign. IV/5, kart. 59.